

GYŐZTES CSATÁINK • HŐSÖK, VITÉZEK! FÖL, FÖL, VITÉZEK, A CSATÁRA

A szabadságharc hadszínterein régi fényében ragyogott fel a magyar vitézség. A nemzet szabadságának igaz ügye, a hadvezérek rátermettsége, a katonák bátorsága fölébe kerekedett az ellenség túlerejének, és győzelemre fordított sok reménytelen csatát.

Hőseink neve és sorsa kapcsán azonban két kérdést meg kell válaszolnunk. Miért volt oly sok idegen tiszt a honvédsereg élén? Mitől függött, hogy mártírhalál vagy bujdosás lett a sorsuk?

Klapka, Damjanich, Knezić, Aulich, Poeltenberg, Leiningen-Westerburg – sorolhatnánk a cseh, szerb, horvát, német származású tisztek nevét, akik a császár katonái voltak, de átálltak a magyarok oldalára, és a mi szabadságharcunk hősei lettek. Lám, az igazság erősebb a belénk nevelt, vak engedelmességnél!

Azok haltak vértanúhalált, akik Görgey útját választották, és a szabad elvonulás reményében augusztus 13-án Világosnál letették a fegyvert. Mint tudjuk, az oroszok azonnal átadták őket az osztrákoknak, a vérszomjas Haynau tábornok pedig kivégeztette őket. Aki viszont nem adta meg magát, és külföldre menekült, vitézségével vagy mérnöki tudásával idegenben szerzett dicsőséget a magyar névnek.

Kmety György tábornok 1849 májusában Budavár ostrománál, június 12-én a csornai ütközetben, július 14-én Kishegyesnél aratott győzelmet. Világosnál nem tette le a fegyvert, sőt jólképzett zászlóaljaival fedezte a Törökország felé menekülő magyar hadosztályokat. Bemmel együtt a török hadsereg legendás tábornoka lett. Remélte, hogy sereggel térhet vissza bosszút állni az osztrákokon.

A Gidófalván született, magyar-örmény származású Csetz János tábornok sem lett a világosi hiszékenység áldozata. A harcok idején lehetetlent nem ismerő elszántságáról, bölcs és higgadt döntéseiről vált híressé. Bem tábornok felismerte tehetségét, vezérkari főnökének tette meg, és rábízta Kolozsvár visszafoglalását. Jelentős szerepe volt Bem erdélyi győzelmeiben. Az eseményekről maga Csetz János számol be 1850-ben Hamburgban német nyelven kiadott könyvében.

Mély tisztelettel és rajongó szeretettel mutatja be az erdélyi hadsereg parancsnokát, Bem József lengyel tábornokot, aki nemcsak zseniális hadvezér, hanem szerény és igaz ember is volt. A parancsmegtagadót főbe lövette, de a hősöknek szórta a rangfokozatokat és a jutalmat. Golyólyuggatta, kopott köpenyben járt, naponta mindössze egyszer evett, de katonáiról feje-

Kmety György

Bem József

Csetz János

delmi módon gondoskodott.

Csetz János emlékirataiból pontosan felmérhetjük a szembenálló seregek nagyságát. Bem serege mindössze 5800 gyalogosból, 1385 lovasból, 24 ágyúból állt.

2100 nemzetőrnek löfegyvere nem, csak lándzsája volt. Ezzel a sereggel szemben bontakozott ki az osztrák Puchner generális sokszoros túlerőben levő, állig felfegyverzett ármádiája, akikhez 12 000 román lázadó is csatlakozott. Érthető, hogy megfutamításuk Zsibónál, Désnél, Bánffyhunynál, Nagyenyednél óriási katonai és erkölcsi diadal volt. Csetz kiemeli a Mátyás-huszárok, Bethlen Gergely és Mikes ezredesek vitézségét.

Ádáz csata zajlott a piski-hídnál is. A császáriak 2000, a magyarok 700 katonát vesztek. A folytonos harcok miatt Csetz tábornokról egy kerek héten át nem került le az egyenruha, és egy percet sem alhatott. Annak ellenére, hogy Puchner erősítést kért és kapott az oroszoktól, Bemnek sikerült Nagyszebent és Brassót is elfoglalnia, és ezzel Erdélyt teljes egészében felszabadítania. Puchner serege roncsaival Havasalföldre menekült.

Csetz meghatottan idézi fel, milyen örömmáorban ünnepelte őket minden felszabadított város lakossága: *Ezer és ezer torokból zúgott az áldáskérés a megmentő Bemre és Magyarország szabadságára.*

Bem emberi nagyságára vall, hogy ajánlotta Csetz tábornoknak: ő vonuljon be Brassóba a győztes magyar sereg élén, hadd lehessen rá büszke édesanyja, aki a városban élt, és már négy éve nem látta hős fiát.

Az összeomlás után Csetz nem követte Görgey példáját. Ágyúit Szilágysomlyón elásatta, elbúcsúzott tisztjeitől, katonáitól, Istenre bízta őket és a hazát, és megkezdte félévszázados bujdosását.

Mindössze 27 éves volt ekkor, a legfiatalabb honvédtábornok. Kezdetben a magyar emigráció tagjaival együtt mindent elkövetett, hogy török vagy francia segítséggel hadsereget szervezzen, és annak élén

térjen vissza Magyarországra. Amikor reményei szertefoszlottak, felesége hazájában, Argentínában telepedett le. Katonaként és tudós hadmérnökként ennek az országnak lett az ünnepelt hőse, az Argentínai Katonai Akadémia megalapítója, az ország védelmi vonalának kiépítője. Buenos Airesben szobrot és méltó sír-emléket állítottak a tiszteletére, de hazájáért lángoló lelke Gidófalván lelne nyugalmat.

Vajon őrizzük emlékét legalább annyira, mint az argentinok?

Zsigmond Emese

Soroljátok fel a szabadságharc néhány erdélyi hőseit.

Januári megfejtések: Mátyás király Kolozsváron született 1443. február 23-án. Döntő győzelmeink: 887 táján Álmos fejedelem Kijevnél, 907-ben Árpád Pozsonynál, 954–55-ben Bulcsu Nyugat-Európában, 1068-ban Szent László Cserhalomnál, 1456-ban Hunyadi János Nándorfehérvárnál, Mátyás király 1479-ben a kenyérmezei csatában, 1485-ben Bécsben, Dobó István 1552-ben Eger várában, Bocskai István 1604-ben Álmosdnál, Rákóczi 1704-ben Szentgotthárdnál aratott diadalt. **Nyertesek:** a **gyergyószentmiklósi** Fogarasy Mihály Iskola IV. A, a Kós Károly Iskola IV. A; a **marosvásárhelyi** R. Guga Iskola IV. C osztálya.

